



گزارش اجرایی

# خشواره "من و طبیعت"

دروستای سور

پروژه حفاظت از تنوع زیستی  
در پهنای حاشایی زاگرس مرکزی



سازمان حفاظت محیط زیست  
اداره کل حفاظت محیط زیست استان اصفهان



۲۲ و ۲۳ مرداد ۱۳۸۸



## فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	فصل ۱. کلیات
۳	۱-۱. مقدمه
۴	۲-۱. مطالعات پایه
۶	۳-۱. همکاران محلی
۷	فصل ۲. شرح اجرای جشنواره
۹	۱-۲. شیوه اجرا
۹	۲-۲. اهداف آموزشی
۱۱	۳-۲. جشنواره کودکان
۲۹	۴-۲. جشنواره نوجوانان
۴۵	۵-۲. هدایای جشنواره
۴	۶-۲. نمایشگاه نقاشی
۵۱	فصل ۳. بازخوردها
۵۳	۱-۳. شرکت‌کنندگان کودک و نوجوان
۵۸	۲-۳. بازدیدکنندگان
-	پیوست‌ها
پیوست ۱	سی دی فیلم "دنیای خرس‌ها"
پیوست ۲	کتابچه آموزشی "من و طبیعت"
پیوست ۳	نمونه کتاب هدایی در جشنواره نوجوانان
پیوست ۴	نمونه پر شده فرم نظرسنجی جشنواره "من و طبیعت"



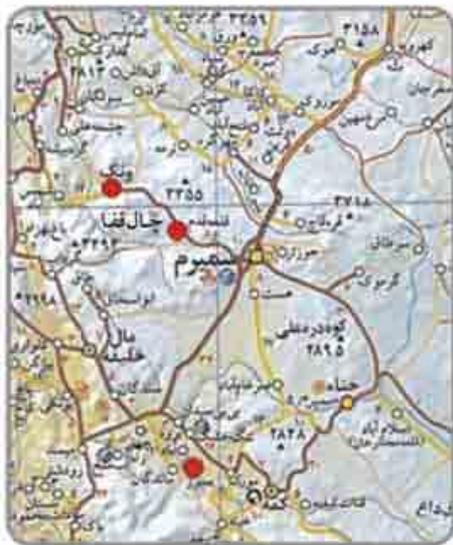
# ۱. کلیات





## ۱-۱. مقدمه

جشنواره "من و طبیعت" در راستای اهداف پروژه حفاظت از تنوع زیستی زاگرس در قالب برنامه‌ای با نام "آموزش و تنویر افکار عمومی در روستاهای قلعه قدم، سیور، چال قفا و ونک" با همکاری اداره کل حفاظت محیط‌زیست استان اصفهان، طراحی شد. و از آنجا که روستای سیور از روستاهای پایلوت پروژه حفاظت از تنوع‌زیستی زاگرس است، در این میان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.



در استان اصفهان ناحیه‌ای که تحت پوشش پروژه حفاظت از تنوع زیستی در زاگرس مرکزی قرار دارد شهرستان سمیرم است. از جمله سیاست‌های این پروژه انتخاب یک یا چند روستای نمونه در ناحیه غرب تا جنوب‌غربی شهرستان سمیرم می‌باشد. انتخاب این روستاها بر اساس معیارهایی مانند وابستگی به منابع طبیعی در تأمین مواد غذایی، انرژی، آذوقه و علوفه دام‌ها، همچنین فقر، بیکاری، در نهایت میزان علاقمندی به حفاظت از تنوع زیستی است. سیور از جمله روستاهای مستعد در این منطقه می‌باشد که در حال حاضر به عنوان یکی از روستاهای نمونه در سطح استان اصفهان برای این پروژه معرفی شده است.

روستای سیور از توابع شهرستان سمیرم، بخش پادانا و دهستان پادانای سفلی بر طبق سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵، ۲۳۳ خانوار و جمعیتی بالغ بر ۹۳۲ نفر دارد. همچنین طبق اطلاعات جمع‌آوری شده این روستا دارای یک دبستان با ۴۲ دانش‌آموز دختر و پسر و یک دبیرستان دخترانه است که تنها دارای رشته علوم انسانی است. دانش‌آموزان مقطع راهنمایی این روستا نیز مدرسه‌ای مشترک با روستای علی‌آباد دارند که ۷۰ دانش‌آموز دختر و پسر دارد. در روستای علی‌آباد دبستانی نیز با حدود ۵۰ دانش‌آموز دختر و پسر وجود دارد که به دلیل نزدیکی و رابطه این دو روستا دانش‌آموزان این مدرسه نیز تحت پوشش برنامه قرار گرفتند.



## ۱-۲. مطالعات پایه

در راستای اهداف پروژه زاگرس جلسات PRA در روستای سیور برگزار شد. پس از برگزاری این جلسات مسائل و مشکلات به چهار دسته ۱. اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، ۲. بهداشت، ۳. کشاورزی و ۴. منابع طبیعی و محیطزیست تقسیم شد، که از این بین برخی از موارد قرار گرفته در بخش منابع طبیعی و محیطزیست، کشاورزی و بهداشت، برحسب ضرورت و نیاز به فعالیت‌های آموزشی در دستور کار انجمن یوزپلنگ ایرانی قرار گرفت. این موارد بر حسب گروه سنی، در برنامه‌های آموزشی طراحی شده مورد توجه قرار داده خواهند شد و در جشنواره "من و طبیعت" نیز علاوه بر توجه به ملاحظات آموزش کودکان، این مشکلات نیز مد نظر قرار گرفتند، بخصوص در طراحی فعالیت‌های آموزشی مقطع راهنمایی که توان مشاهده، یافتن مسئله، تحلیل و حل مسئله دارند.

مشکلات روستای سیور، استخراج شده توسط اهالی در جلسات PRA در ادامه می‌آید (موارد \* دار مواردی هستند که در طراحی فعالیت‌های آموزشی مد نظر قرار گرفته‌اند):

کشاورزی	بهداشت	محیط زیست و منابع طبیعی
۱. اختلاف حق استفاده از آب سیور و روستای ماندگان	۱. عدم بهداشت معابر عمومی روستا و اجرای طرح	۱* آب آشامیدنی سالم نیست
۲. مکانیزه نشدن کشاورزی و باغداری	۲. آلودگی آب عبوری از چادرهای عشایر برای زمین‌های کشاورزی	۳* فرسایش خاک
۳. آفت شانکر باغات	۳. کمبود امور درمانی و بهداشتی	۴* تخریب مراتع
۴. هرس بی‌رویه باغات	۴* دفن نامناسب زباله‌های روستا	۵. کم توجهی مدیران و محیط بانان محیط زیست به مشکلات روستا
۵* سم‌پاشی بی‌رویه و نامنظم باغات و کم‌شدن محصول	۵* آلودگی فاضلاب‌های سطحی در روستا	۶. دوگانگی مدیریت محیط زیست یاسوج و اصفهان
۶. ارتباط نادرست بانک کشاورزی در پرداخت بیمه باغات و کشاورزی	۶. تخریب خانه بهداشت روستا توسط دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	۷. ملی شدن اراضی دره بلوط که قبلاً کشاورزی بوده (اختلاف حقوقی مردم سیور و منابع طبیعی)
۷. هدر رفت آب کشاورزی در جداول سنتی و قدیمی	۷. نداشتن مرکز بهداشت	۸* چرای بی‌رویه دام در مرتع و بی‌برنامه
		۹* شکار بی‌رویه حیات وحش منطقه
		۱۰* سیل و تخریب باغات و مزارع

## ۱-۳. همکاران محلی

در راستای برگزاری جشنواره ”من و طبیعت“ در طی یک جلسه با مدیر دبستان روستا جناب آقای حشمت ریسیان در تاریخ ۸ مرداد ۱۳۸۸، مکان برگزاری بازدید و تاریخ برگزاری جشنواره مشخص گردید. همچنین آقای ریسیان مسئولیت خبردهی به دانش‌آموزان راهنمایی و دبستان برای شرکت در جشنواره را به عهده گرفتند.

در طی جلسه هماهنگی دیگری در تاریخ ۱۴ مرداد ۱۳۸۸، با گروه ”کوهنوردی بانوان“ روستای سیور، هماهنگی‌های اولیه برگزاری جشنواره انجام شد. اعضای جوان و علاقمند این گروه برای همکاری در اجرای جشنواره ابراز آمادگی نموده و مسئولیت هماهنگی برخی وسایل و ابزارهای مورد نیاز اجرا و اسکان تیم اجرایی انجمن یوزپلنگ ایرانی را به عهده گرفتند. در طی اجرای جشنواره ۵ نفر از اعضای گروه به کمک آموزشگران انجمن یوزپلنگ ایرانی آمده و در اجرای جشنواره همکاری نمودند.



۲. شرح

اجرای جشنواره





## ۲-۱. شیوه اجرا

برنامه آموزشی کودکان و نوجوانان در قالب جشنواره‌های نیم روزه اجرا شد. این جشنواره در برگزیده فعالیت‌های متنوعی برای گروه‌های سنی مختلف بود. فعالیت‌ها در قالب غرفه‌های مختلف ارائه و اجرا شد و کودکان و نوجوانان در طی مدت برگزاری، از غرفه‌های مختلف بازدید کرده و در راستای اهداف آموزشی در نظر گرفته شده آموزش دیدند. این شیوه آموزش به دلایل زیر انتخاب شد:

- ایجاد جذابیت در شیوه آموزش
- ارائه مفاد آموزشی گسترده‌تر در زمان محدود
- ایجاد تنوع در نحوه ارائه مطالب با حضور چند آموزشگر
- تحت پوشش قرار دادن تعداد بیشتری از دانش‌آموزان در زمان محدود
- امکان تحت آموزش قرار دادن دانش‌آموزان طی یک روند آموزشی منطقی و طراحی شده به طوری که کلیه پیش‌زمینه‌ها و پس‌زمینه‌های لازم را دریافت کنند
- امکان بررسی تنوع زیستی از وجوه و رویکردهای مختلف
- نقش بستن خاطره‌های شاد در ذهن دانش‌آموزان به منظور پایداری آموزش

## ۲-۲. اهداف آموزشی

غرفه‌های مختلف موجود در این جشنواره در راستای رسیدن به اهداف زیر طراحی شد:

- آشنایی دانش‌آموزان با مظاهر تنوع زیستی در منطقه سیور
- آشنا نمودن دانش‌آموزان با مهم‌ترین مسایل تاثیرگذار بر تنوع‌زیستی منطقه
- تحلیل دانش‌آموزان از مهم‌ترین مسایل زیست‌محیطی منطقه و راهکارهای رفع آن‌ها
- آشنایی دانش‌آموزان با جایگاه انسان در اکوسیستم منطقه و تاثیر و اثرات آن بر تنوع زیستی منطقه
- مروری بر برخی از مهم‌ترین مشکلات زیست‌محیطی منطقه





## ۲-۳. جشنواره کودکان

مقطع سنی: کودکان مقاطع پیش از دبستان و دبستان

تاریخ اجرا: ۲۲ مرداد ۱۳۸۸

ساعت اجرا: ۱۷:۳۰ الی ۲۰:۳۰

تعداد مخاطب: ۸۰ دانش آموز

در این جشنواره ۹ ایستگاه با موضوعات مختلف برای کودکان تدارک دیده شده بود. اهداف، شرح مختصر و نکاتی از اجرای هر کدام از این ایستگاه‌ها در ادامه شرح داده می‌شود.



### ۲-۳-۱. پخش فیلم "دنیای خرس‌ها"

✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- با پراکنش خرس‌ها در جهان آشنا شده باشند.
- برخی از انواع خرس‌ها در دنیا را بشناسند.
- با ویژگی‌های رفتاری، ویژگی‌های بدنی، تغذیه و زیستگاه خرس قهوه‌ای آشنا شده باشند.

✓ شرح مختصر طرح درس:

در این فیلم که توسط انجمن یوزپلنگ ایرانی ترجمه و دوبله شده است، درباره خرس‌های قهوه‌ای، ویژگی‌های بدنی، رفتاری و زیستگاه و تغذیه آن‌ها صحبت می‌شود. دانش‌آموزان در ابتدای شروع جشنواره به تماشای آن نشستند و به همراه پرسش و پاسخی که در خود فیلم وجود دارد، و پرسش و پاسخ‌های آموزشگر، درباره این جانور آموزش دیدند.

✓ آنچه گذشت:

- بچه‌ها با فیلم ارتباط بسیار خوبی برقرار کرده بودند. همراه با صحنه‌های خنده‌دارش می‌خندیدند و سوالات گوینده فیلم را پاسخ می‌گفتند.



- پخش فیلم در ابتدای برنامه کار خوبی بود. بچه‌ها را برای شرکت در بقیه فعالیت‌های برنامه مشتاق کرد.
- بچه‌ها به حدی از فیلم خوششان آمده بود که در انتهای جشنواره از هدیه گرفتن سی‌دی فیلم بسیار راضی و شاد بودند.
- در قسمت‌های بعدی جشنواره هرکجا درباره خرس صحبت می‌شد بچه‌ها به نکاتی که در فیلم آموخته بودند اشاره می‌کردند.



## ۲-۳-۲. پانتومیم اجزای طبیعت

✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش‌آموزان در پایان...):

- با اجزای طبیعت (به خصوص جانوران منطقه) آشنایی مختصری پیدا کنند.
- ظاهر اجزای طبیعت (به خصوص جانوران منطقه) را بشناسند.
- رفتار و حرکت اجزای طبیعت را بشناسند.

✓ شرح مختصر طرح درس:

یک نفر از بین دانش‌آموزان انتخاب شده و آموزشگر در گوشش نام یکی از اجزای طبیعت را گفت. فرد مورد نظر به میان گروه آمده و بدون حرف زدن و تنها با اجرای پانتومیم، آن را اجرا می‌کرد و سایر دانش‌آموزان سوژه مورد نظر را حدس می‌زدند. دانش‌آموزان برای اجرای این فعالیت می‌بایست شناخت خوبی از ویژگی‌های ظاهری و رفتاری سوژه مورد نظر داشته باشند و در صورتی که اطلاعاتشان کم بود، آموزشگر با گفتن اطلاعات تکمیلی آن‌ها را آموزش می‌داد.

✓ آنچه گذشت:

- برخی از دخترها دوست نداشتند جلوی پسرها پانتومیم اجرا کنند.
- دخترها کم‌روتر بودند، درحالی‌که حیوان مورد نظر را بسیار زود تشخیص می‌دادند.
- تقریباً تمامی بچه‌ها عقاب، کلاغ و قورباغه را خیلی زود تشخیص می‌دادند و وقتی دلیل اینکه از کجا فهمیده‌اند را می‌پرسیدم به خصوص در مورد عقاب، نحوه بال زدن و بال بازروی این پرنده را گوشزد می‌کردند.
- دانش‌آموزان در تشخیص اجزای طبیعت مثل رودخانه، درخت و سنگ مشکل داشتند.
- در آوردن ادای خرس برای بچه‌ها خیلی سخت بود.





## ۲-۳-۳. مسابقه دوی جانوران

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- با جانوران مختلف (به خصوص جانوران منطقه) آشنایی مختصری پیدا کنند.
- شیوه حرکت جانوران را بشناسند و به تفاوت این شیوه‌ها با یکدیگر پی ببرند.
- مختصری درباره سازگاری حرکتی هر جاندار بدانند.

### ✓ شرح مختصر طرح درس:

این فعالیت در واقع یک مسابقه دو است با این تفاوت که در هر دور از مسابقه دانش‌آموزان با شیوه حرکت یکی از جانوران می‌دوند. ابتدا آموزشگر نام یک جانور را می‌گفت و درباره نحوه حرکت آن توضیح می‌داد. بعد از این که همه نحوه حرکت جانور را یاد می‌گرفتند، از آن‌ها خواسته می‌شد در یک خط بایستند و با فرمان "شروع" شروع به دویدن کنند.

### ✓ آنچه گذشت:

- اطلاعات اولیه بچه‌ها درباره حیوانات و ویژگی‌هایشان بسیار کم بود.
- گاهی پسرها اطلاعاتی درباره حیوانات و ویژگی‌هایشان داشتند که از پدران شکارچی‌شان آموخته بودند.
- به نسبت قورباغه، کلاغ و ... علاقه بچه‌ها به خرس و پلنگ کمتر بود. به نظر می‌آید بچه‌ها علاقه‌ای به پستانداران نشان نمی‌دهند. این مسئله می‌تواند ناشی از کمتر دیده شدن این حیوانات و آشنایی کمتر بچه‌ها با آن‌ها باشد.





## ۲-۳-۴. بازی مکان یابی

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می رود دانش آموزان در پایان...):

- با زیستگاه جانوران مختلف آشنا شوند.
- جایگاه اجزای طبیعت را بشناسند.
- به تفاوت زیستگاه جانوران پی ببرند.
- مختصری درباره سازگاری هر جاندار با زیستگاهش بدانند.

### ✓ شرح مختصر طرح درس:

پیش از اجرای فعالیت به کمک روبان‌های با رنگ‌های متفاوت چهار محدوده هوا، خاک، کوهستان و آب مشخص شد. سپس هر کدام از ناحیه‌ها معرفی شده و دانش‌آموزان خواسته می‌شد که در اطراف دایره‌ها راه بروند. بعد آموزشگر نام یکی از اجزای طبیعت را با صدای بلند اعلام می‌کرد (مانند دانه گیاه، یا خرگوش یا ابر). دانش‌آموزان به محض شنیدن این نام به سمت محدوده‌ای که محل قرارگیری آن جزء است دویده و در داخل آن دایره می‌ایستادند. به‌عنوان مثال زمانیکه آموزشگر می‌گفت "دانه گیاه" باید داخل دایره خاک قرار بگیرند یا وقتی گفت "ابر" باید داخل دایره آسمان قرار بگیرند. و گاهی نیز برخی سوژه‌ها در چند محدوده یافت می‌شدند که دانش‌آموزان ابتدا در یک محدوده و سپس دویده و در محدوده دیگر می‌ایستادند. در انتهای هر مرحله آموزشگر با انجام پرسش‌هایی سعی در تقویت و تصحیح اطلاعات دانش‌آموزان می‌نمود.

### ✓ آنچه گذشت:

- حضور تماشاگر کنار زمین بازی به جذابیت و هیجان آن بسیار کمک کرده بود. این افراد خود به خود بعضا راهنمایی می‌کنند و بعضا نقش گمراه‌کننده دارند.
- آوردن نام حیوانات و پرندها و پدیده‌هایی که بچه‌ها در این منطقه از نزدیک با آن‌ها آشنایی داشتند و به عینه آن‌ها را دیده بودند؛ امکان این بحث را فراهم می‌آورد که از طریق رجوع به مشاهدات خودشان بفهمند چه کسی جای درست ایستاده است و چه کسی در جای غلط.
- بچه‌ها از این بازی به دلیل اینکه حرکت و دویدن در اجراش بود بسیار لذت می‌بردند و البته همان‌طور که پیش بینی شده بود این بازی برای کم سن و سال‌ترها جذاب بود نه چهارم و پنجمی‌ها.





## ۲-۳-۵. کارت بازی حیوانات (تصویری)

✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- با جانوران مختلف (به خصوص برخی از جانوران منطقه) آشنایی مختصری پیدا کنند.
- اجزای بدن برخی از جانوران منطقه را بشناسند.
- شکل ظاهری برخی از جانوران منطقه را بشناسند.
- با برخی سازگاری‌های بدنی برخی جانوران منطقه آشنا شوند.

✓ شرح مختصر طرح درس:

کارت‌های اجزای بدن جانوران را در میان گروه گذاشته شد. سپس عکس A4 جانوران را به دانش‌آموزان نشان داده و همراه با گفتن نام هر کدام، آشنایی دانش‌آموزان با هر کدام مورد پرسش قرار می‌گرفت. بعد از این مرحله از دانش‌آموزان خواسته می‌شد هرکس یک جانور را انتخاب کند. سپس هر دانش‌آموز می‌بایست از میان کارت‌ها، ۴ کارت را که به جانور خودش مربوط می‌شود (اجزای مختلف بدن هر حیوان) پیدا کند. در انتهای بازی هر کدام از کارت‌ها مرور می‌شد و درباره ویژگی‌ها، سازگاری‌ها و برخی خصوصیات رفتاری این حیوانات توضیح داده می‌شد.

✓ آنچه گذشت:

- برای بچه‌ها این نکته که پازن سلطان صخره‌هاست و می‌تواند روی نقطه‌ای به مساحت یک سکه بایستد و تعادلش را حفظ کند بسیار جالب بود.
- بچه‌ها با گزار آشنا بودند و می‌دانستند با بینی‌اش خاک را زیر و رو می‌کنند.
- بچه‌ها به خاطر دیدن فیلم "دنیای خرس‌ها" با ویژگی‌ها و رفتار خرس بسیار خوب آشنا شده بودند و در این بازی بسیار زود کارت‌ها را پیدا می‌کردند و سوالات را پاسخ می‌دادند.
- بچه‌ها اصرار داشتند که لاک‌پشت مار می‌خورد.





## ۲-۳-۶. ایستگاه قصه‌گویی

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش‌آموزان در پایان...):

- با صداهای مختلف موجود در طبیعت آشنا شوند.
- با اجزای مختلف طبیعت آشنا شوند.
- به این واقعیت که هیچ یک از اجزای طبیعت بی‌هوده و به درد نخور نیستند پی ببرند.
- مختصری با چرخه نیتروژن در طبیعت آشنا شوند.
- با نقش‌های مختلف برخی اجزای طبیعت و سودمندی‌های آن‌ها در رابطه با دیگر اجزا آشنا شوند.

### ✓ شرح مختصر طرح درس:

در این ایستگاه دو قصه ۱. آواز در مزرعه، ۲. زمین چرا می‌خندید؟ برای کودکان اجرا شد. این قصه‌ها به صورت تعاملی اجرا شده و دانش‌آموزان در زمان اجرا نقش به عهده می‌گرفتند.

### ✓ آنچه گذشت:

- اینکه به بچه‌ها فرصت داده می‌شد از بین دو قصه موجود یکی را برای شنیدن انتخاب کنند، آن‌ها را نسبت به قصه کنجکاو می‌کرد و باعث توجه و تمرکز بیشترشان می‌شد.
- دانش‌آموزان از این که در قصه ”آواز در مزرعه“ بخشی از اجرای قصه را خود به عهده می‌گرفتند و با در آوردن صدای اجزای طبیعت همراهی می‌کردند، بسیار لذت بردند.
- قصه ”آواز در مزرعه“ باعث جلب توجه دانش‌آموزان به اجزای طبیعت اطرافشان شده بود، به گونه‌ای که درانتهای قصه به خوبی می‌توانستند به اجزای طبیعی و انسان‌ساخت محیط‌زیستشان اشاره کنند.
- دانش‌آموزان با قصه ”زمین چرا می‌خندید؟“ به خوبی ارتباط برقرار کردند و نکات آموزشی قصه را به خوبی درک کردند.
- قصه ”زمین چرا می‌خندید؟“ به خوبی توانست به خردسالانی که اطلاعاتی درباره رشد گیاهان و ساختار و اجزای خاک نداشتند، نیازهای اصلی گیاه برای رشد را بیاموزد و مفید بودن همه اجزای طبیعت را نیز به آنان بفهماند.





## ۲-۳-۷. ایستگاه اکتشاف

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- با وارد شدن به دنیای میکرو، دید جدید و عمیق‌تری نسبت به دنیای اطراف خود بیابند.
- بخشی از تنوع موجود در میان گیاهان منطقه (در سطح میکرو) را مشاهده کرده باشند.
- بخشی از تنوع موجود در میان بی‌مهرگان منطقه (در سطح میکرو) را مشاهده کرده باشند.

### ✓ شرح مختصر طرح درس:

در این ایستگاه کودکان نمونه‌های گیاهی و جانوری منطقه که با اطلاع‌رسانی قبلی، توسط خودشان جمع‌آوری شده بود را در زیر میکروسکوپ استریو (لوپ) مشاهده نمودند. در حین این مشاهدات با راهبری آموزشگر دانش‌آموزان تنوع موجود در میان این نمونه‌های گیاهی و جانوری را در سطح میکرو دیده، سپس مشاهدات (کشف‌های) خود را بر روی کاغذ A0 بزرگ نصب شده، نوشته و یا کشیدند.

### ✓ آنچه گذشت:

- در ابتدا نکته قابل توجه برای بچه‌ها دیدن میکروسکوپ استریو (لوپ) از نزدیک و کار با آن بود و همگی سعی می‌کردند در همان ابتدای کلاس، دانسته‌های خودشان را در مورد میکروسکوپ‌ها بیان کنند.
- در هر گروه با مشاهده اولین نمونه و ابزار احساسات اولین دانش‌آموز، صف تنگ‌تر می‌شد و همه عجله بیشتری برای گذاشتن چشم‌ها پشت عدسی نشان می‌دادند.
- اشتیاق چند نفر از دانش‌آموزان برای به تصویر در آوردن مشاهدات خود شگفت‌آور بود و بعضی دانش‌آموزان کوچکتر با اینکه مهارت زیادی در نقاشی نداشتند اما با ظرافت خاصی سعی می‌کردند خطوط را به هم وصل کنند و همان تصویری که دیده‌اند را روی کاغذ منتقل کنند.
- تصاویری که دانش‌آموزان زیر استریو میکروسکوپ می‌بینند با بزرگنمایی ۱ تا ۴ برابر است و این مسئله گاهی تصویر کلی آنها را از موجودات زیر استریو دچار اختلال می‌کند. وقتی از آنها می‌خواهیم بگویند که پای مورچه (با آن زوایای حسی که روی بند بند پای آن نشان داده‌اند) از کدام سمت به بدنش وصل است، برای جواب دادن نیاز دارند که دوباره به نمونه نگاه کنند و موقعیت پای مورچه را تشخیص دهند.





## ۲-۳-۸. ساخت ماسک

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

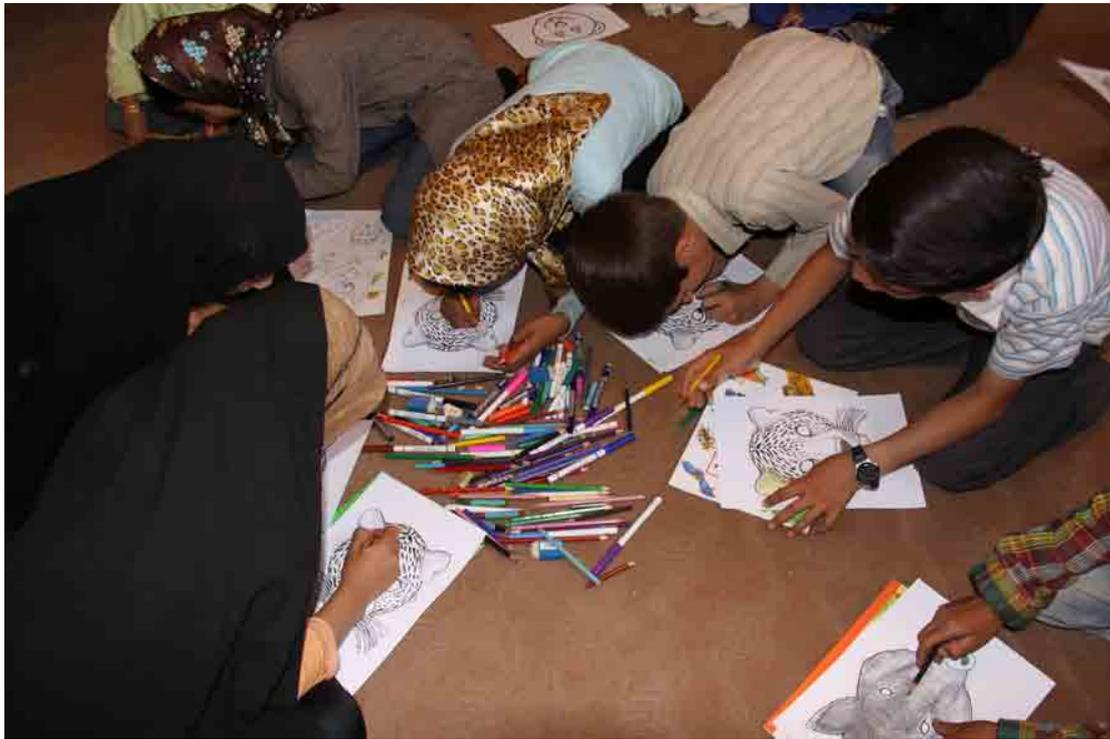
- با ویژگی‌های ظاهری صورت ۴ حیوان منطقه (پلنگ، خرس، گراز و قورباغه) آشنا شده باشند.
- همراه با لذت بردن از آموزش، اطلاعات آموزشی را دریافت کنند.
- بتوانند نقش حیوان مورد نظرشان را بازی کنند و در حین بازی ویژگی‌های رفتاری آن حیوان را آموزش دیده و مرور کنند.

### ✓ شرح مختصر طرح درس:

ابتدا ۴ ماسک موجود (پلنگ، خرس، گراز و قورباغه) به دانش‌آموزان نشان داده شده و همراه با توضیح نام و ویژگی‌های آن‌ها از دانش‌آموزان خواسته می‌شد یکی را انتخاب کنند. بعد از این مرحله هر دانش‌آموز ابتدا ماسک خود را رنگ‌آمیزی کرده و سپس به کمک آموزشگر آن را بریده و کش انداخته و آماده استفاده می‌نمود.

### ✓ آنچه گذشت:

- تناسب فعالیت این ایستگاه با سن دانش‌آموزان باعث شده بود ذوق و شوق زیادی برای انجام این فعالیت داشته باشند.
- بچه‌ها ترجیح می‌دادند ماسک پلنگ را انتخاب کنند. ماسک قورباغه کمترین طرفدار را بین دانش‌آموزان داشت.
- بریدن و کش انداختن ماسک‌ها برای بچه‌های کم سن و سال‌تر سخت بود و آموزشگران می‌بایست به آن‌ها کمک می‌کردند. در این ایستگاه همکاری اعضای گروه کوهنوردی بانوان سیور بسیار کمک کننده بود.
- بچه‌ها بعد از درست کردن ماسک آن‌ها را بر صورت زده و با تقلید حرکات آن حیوان در محوطه مدرسه می‌دویدند و با هم بازی می‌کردند. مشخص بود که از داشتن ماسک‌هایشان لذت می‌برند.



## ۲-۳-۹. رنگ آمیزی

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- با شکل و رنگ جانوران مختلف منطقه آشنا شوند
- مختصری درباره نحوه تغذیه جانوران و محل زندگی آنان بدانند.

### ✓ شرح مختصر طرح درس:

ابتدا یک نمونه رنگ آمیزی شده از هر یک از تصاویر را به دانش آموزان نشان داده و از آن‌ها خواسته شد یکی از آن‌ها را به دلخواه خود انتخاب کرده و رنگ کنند. سپس در حین رنگ‌آمیزی آموزشگر از آن‌ها سؤالاتی در مورد محل زندگی، نحوه تغذیه، استتار و سایر مواردی که می‌تواند به شناخت دانش آموزان از آن جانور کمک کند، پرسیده شد.

### ✓ آنچه گذشت:

- دانش آموزان این ایستگاه را بسیار دوست داشتند.
- مانند موارد اجرای جشنواره در روستاهای دیگر تصاویری هم‌چون خرس، خرگوش، پلنگ، گرگ و ... بیشتر مورد توجه قرار گرفت.
- نکته قابل توجه در اجرای روستای سیور توجه و علاقه غیرقابل پیش‌بینی بچه‌ها به رنگ‌آمیزی نقاشی حشرات و موجودات میکرو مانند ملخ، عنکبوت، زنبور عسل و جیرجیرک بود (در اجراهای جشنواره در روستاهای دیگر این علاقه دیده نشده بود). به نظر می‌آید این میزان علاقه به دلیل اضافه شدن ایستگاه اکتشاف به برنامه کار جشنواره سیور بود.





## ۲-۴. جشنواره نوجوانان

مقطع سنی: کودکان مقاطع پیش از دبستان و دبستان

تاریخ اجرا: ۲۲ مرداد ۱۳۸۸

ساعت اجرا: ۱۷:۳۰ الی ۲۰:۳۰

تعداد مخاطب: ۴۰ دانش آموز

در این جشنواره ۸ ایستگاه با موضوعات مختلف برای کودکان تدارک دیده شده بود. اهداف، شرح مختصر و نکاتی از اجرای هر کدام از این ایستگاه‌ها در ادامه شرح داده می‌شود.



### ۲-۴-۱. پخش فیلم "دنیای خرس‌ها"

✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- با پراکنش خرس‌ها در جهان آشنا شده باشند.
- برخی از انواع خرس‌ها در دنیا را بشناسند.
- با ویژگی‌های رفتاری، ویژگی‌های بدنی، تغذیه و زیستگاه خرس قهوه‌ای آشنا شده باشند.

✓ شرح مختصر طرح درس:

در این فیلم که توسط انجمن یوزپلنگ ایرانی ترجمه و دوبله شده است، درباره خرس‌های قهوه‌ای، ویژگی‌های بدنی، رفتاری و زیستگاه و تغذیه آن‌ها صحبت می‌شود. دانش‌آموزان در ابتدای شروع جشنواره به تماشای آن نشستند و به همراه پرسش و پاسخی که در خود فیلم وجود دارد، و پرسش و پاسخ‌های آموزشگر، درباره این جانور آموزش دیدند.



### ✓ آنچه گذشت:

- با وجود آنکه این فیلم برای گروه سنی دانش‌آموزان راهنمایی کمی کودکانه بود، اما به نظر می‌آمد دانش‌آموزان با آن ارتباط برقرار کرده و از دیدن آن لذت برده‌اند.
- پخش فیلم فرصت خوبی برای آماده کردن ذهن دانش‌آموزان برای شرکت در فعالیت‌های جشنواره بود.
- تعدادی از دانش‌آموزان دبستانی با آنکه در روز قبل فیلم را دیده بودند، باز هم در این غرفه حضور پیدا کرده و فیلم را تماشا کردند.
- همزمان با پخش فیلم برای دانش‌آموزان اعضای کارگروه نیز در این غرفه حاضر شده و به تماشای فیلم پرداختند. به نظر می‌رسید آن‌ها نیز از دیدن فیلم لذت برده و با نکات ارائه شده در فیلم ارتباط برقرار کردند.
- حضور کارگروه در هنگام پخش فیلم برای دانش‌آموزان جالب بود.



## ۲-۴-۲. سهم بیسکویت

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- با مسئله محدودیت منابع و عوارض ناشی از آن آشنا شوند.
- نمونه‌های واقعی از مسئله محدودیت منابع را بشناسند و مثال بزنند.
- مسئله محدودیت منابع و راهکارهای پیشنهادی خود را تحلیل کنند.

### ✓ شرح مختصر طرح درس:

ابتدا دو نفر از بین دانش‌آموزان انتخاب شده و از آن‌ها خواسته شد تعداد محدودی بیسکویت (۲ قطعه) را بین خود تقسیم کنند. در هر مرحله از فعالیت تعداد دانش‌آموزان را دو برابر کرده و باز از آن‌ها خواسته می‌شد بیسکویت‌ها را بین خود تقسیم کنند. این کار آن قدر ادامه یافت تا در عمل سهم ناچیزی از بیسکویت به هر دانش‌آموز می‌رسید. در حین اجرای فعالیت و به خصوص در مراحل پایانی با پرسیدن سوالاتی نظیر این که "آیا همه به اندازه کافی بیسکویت دارند؟" و یا این که "آیا از سهم خود راضی هستید؟ اگر نه راه حل پیشنهادی‌شان چیست؟" سعی می‌شد فضای بحث و گفتگو بین دانش‌آموزان شکل بگیرد.

با ادامه دادن بحث و گفتگو فرصتی فراهم می‌شد تا دانش‌آموزان پیش‌بینی‌شان از روند افزایش جمعیت و محدودیت منابع را آرایه و راهکارهای مناسب برای برخورد با این مسئله را آرایه دهند. این بحث‌ها بیشتر در خصوص نمونه‌های واقعی از مسئله محدودیت منابع بود که دانش‌آموزان در محل زندگی خود با آن مواجه هستند.

### ✓ آنچه گذشت:

- دانش‌آموزان پسر اشراف بیشتری به مسایل منطقه خود داشتند و مثال‌های واقعی از محدودیت‌های منابع روستایشان را دقیق‌تر بیان می‌کردند.
- از آنجایی که مشارکت دخترها در بحث و گفتگو معمولاً کمتر از پسرها است، در این ایستگاه نیز اجراهایی که با گروه پسران برگزار می‌شد، سریع‌تر به نتیجه می‌رسید و نیاز به مداخله کمتر از سوی آموزشگر داشت.
- مهمترین مثال واقعی که از محدودیت منابع در روستای سیور وجود دارد، محدودیت آب برای آبیاری زمین‌ها است؛ که این مسئله از سوی تمامی گروه‌ها مطرح شد.



- برخی از گروه‌ها به خوبی توانستند بین راهکارهای خودشان برای تقسیم بیسکویت و راهکارهایی که در دنیای واقعی برای تقسیم سهم آب به کار می‌رود، مطابقت ایجاد کنند و مسایل دنیای واقعی را تحلیل کنند.
- به نظر می‌رسد بازی سهم بیسکوئیت به خوبی توانست دقت نظر لازم را در ذهن دانش‌آموزان برای تحلیل مسئله محدودیت منابع در دنیای واقعی و نگاه متفاوت به راهکارهای غلبه بر آن ایجاد کند.
- توزیع بستنی در میان اجرای بازی سبب شد که دانش‌آموزان دچار این اشتباه شوند که منابع محدود نیست و می‌توان در صورت نیاز منابع بیشتری را در اختیار گرفت!
- اجرای این بازی علاوه بر نتایج آموزشی که در خصوص محیط‌زیست در بر داشت، تمرین خوبی برای تقویت حل مسئله دانش‌آموزان نیز بود. این مسئله در بحث و گفتگوهای میان دانش‌آموزان برای پیدا کردن بهترین راهکار به خوبی مشخص بود.



## ۲-۴-۳. گراز و پلنگ

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- وابستگی اجزای مختلف طبیعت به هم را بفهمند.
- با تاثیر حذف یکی از گونه‌ها بر زندگی گونه‌های دیگر آشنا شوند.
- با این مسئله که آثار تخریب‌گری‌های انسان در طبیعت، در پایان به خود انسان سیب خواهد زد، آشنا شود.

### ✓ شرح مختصر طرح درس:

در این بازی تعدادی از دانش آموزان نقش گراز و تعدادی از آن‌ها نقش پلنگ را بازی می‌کردند. با اجرای این بازی دانش آموزان متوجه می‌شدند که با حذف پلنگ تعادل جمعیتی گرازها به هم خورده و این باعث آسیب بیشتر به باغ‌ها می‌شود. بنا بر این دانش آموزان تاثیر تخریب‌های زیست محیطی که توسط انسان ایجاد می‌شود و در نهایت اثر آن به انسان باز می‌گردد را آموختند.

### ✓ آنچه گذشت:

- پسرهای بزرگسال این بازی را دوست نداشتند، اما بقیه گروه‌ها بسیار از بازی لذت بردند.
- به نظر می‌رسد بهتر است از کاغذ به جای سیب استفاده نشود. چون در حین بازی برخی از نوجوانان کاغذها را نصف می‌کردند تا سیب بیشتری داشته باشند و ببرند. به این شکل روند بازی به هم می‌خورد.
- اکثر نوجوانان اول بازی دوست داشتند پلنگ باشند، اما آخر بازی همه ناراضی بودند، چون به نسبت آن‌هایی که نقش گراز را بازی می‌کردند بازی کمتر بهشان می‌رسید.
- نزدیک‌های ظهر، به علت آفتاب شدید، انجام بازی واقعا طاقت‌فرسا شده بود.





## ۲-۴-۴. کارت بازی حیوانات (متنی)

✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- با برخی از جانوران منطقه آشنا شوند.
- شکل ظاهری برخی از جانوران منطقه را بشناسند.
- ویژگی‌های رفتاری برخی از جانوران منطقه را بشناسند.

✓ شرح مختصر طرح درس:

یک بسته از کارت‌نوشته‌های مربوط به جانوران در میان گروه قرار داده می‌شد. سپس عکس A4 جانوران به دانش‌آموزان نشان داده شده و پس از مرور نام و اطلاعاتی که دانش‌آموزان درباره هر یک دارند از دانش‌آموزان خواسته می‌شد هر نفر یک حیوان را انتخاب کند. سپس کارت‌نوشته‌ها در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفته و از آن‌ها خواسته می‌شد هر کس ۵ کارت مربوط به حیوان انتخابی خود را که درباره روش تغذیه، دفاع، خصوصیت بارز ظاهری و ... توضیح داده بود را پیدا کند.



## ✓ آنچه گذشت:

- دانش آموزان اصرار داشتند که لاک پشت، مار می خورد.
- پسرها فعالتر از دخترها بودند و در مورد حیوانات منطقه اطلاعات بیشتری داشتند.
- پیدا کردن ویژگی‌های برخی از حیوانات منطقه از جمله عقاب، خرس، لاک پشت و گراز برایشان آسان بود.
- اینکه عقاب طلایی منقار خمیده و زرد دارد و سر شانه هایش زرد رنگ است را اغلب دانش آموزان می دانستند.
- دانش آموزان به تشی می گفتند جوجه تیغی و فرق این دو حیوان را نیز نمی دانستند. تشخیص ویژگی‌های تشی برایشان مشکل بود.
- برخی از دانش آموزان نمی دانستند راسو چیست و اصلا با آن آشنایی نداشتند.
- برایشان جالب بود که آگاما (مارمولک) در موقع ترسیدن رنگ بدنش آبی می شود.
- اغلب دانش آموزان می دانستند که عقاب می تواند لاک پشت بخورد و با چگونگی اش هم آشنا بودند، اما نمی دانستند که مار هم می خورد.
- برای دانش آموزان خیلی جالب بود که گفتار عاشق جمع کردن چیزهایی مانند لوله بخاری، لنگه کفش و ... است.
- دانش آموزان کاملا درک می کردند که چون غذای طبیعی گرگ و روباه کم شده است، این حیوانات وارد محدوده زندگی انسان‌ها شده و گوسفند و مرغ و خروس شکار می کنند.
- برای دانش آموزان خیلی جالب بود که تشی از شاخ حیوانات تغذیه می کند.
- آوردن بی موقع بستنی (تغذیه دانش آموزان) سر کلاس موجب شد حواس دانش آموزان از مسیر اصلی برای چند دقیقه منحرف شود و طول کشید تا آموزشگر توانست دوباره تمرکز دانش آموزان را برگرداند.

## ۲-۴-۵. بازی اکوسیستم

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- مفهوم اکوسیستم (زیست‌بوم) را بشناسند.
- اجزای مختلف یک اکوسیستم (زنده، غیر زنده و روابط میان اجزا) را بشناسند.
- عواقب تخریب، حذف گونه و آلودگی هر یک از اجزا، را بر اکوسیستم‌ها و شبکه حیات موجود در منطقه شناخته باشند.

### ✓ شرح مختصر طرح درس:

در این فعالیت آموزشگر کارت‌هایی که اجزای مختلف محیط‌زیست (زنده و غیرزنده) آن‌ها را نشان می‌داد، در اختیار دانش‌آموزان قرار داده و توضیح مختصری درباره هرکدام ارائه داد. در مرحله بعد دانش‌آموزان این کارت‌ها را بر روی کاغذ A0 نصب کرده و با بحث و تبادل نظر گروهی و کمک آموزشگر رابطه‌های میان این اجزا را استخراج و ثبت نمودند. روابط به دست آمده شامل روابط تغذیه‌ای، زیستگاهی و ... می‌شد. در انتهای این مرحله مجموعه پیچیده‌ای از روابط میان اجزای غیر



زنده (آب و خاک) و زنده (گیاهان، جانوران، انسان) شکل گرفت که نشانگر بخشی از اکوسیستم منطقه محل زندگی دانش‌آموزان بود. در مرحله پایانی آموزشگر یک مشکل را مطرح و یکی از این اجزاء را دچار مشکل معرفی می‌نمود تا نوجوانان با بحث و گفتگو اثر تخریب‌ها و حذف گونه‌ها و آلودگی‌ها را در شبکه حیات و اکوسیستمی که خود ترسیم کرده بودند بررسی کنند.

### ✓ آنچه گذشت:

- نوجوانان بازی اکوسیستم را خیلی دوست داشتند و وقتی نقش حیوانات را در اکوسیستم می‌فهمیدند با تعجب و خوشحالی سعی در یادگیری داشتند.
- تعداد کارت‌ها زیاد بود، به همین دلیل نوجوانان برای پیدا کردن روابط بعد از مدتی خسته می‌شدند.
- بچه‌ها خیلی خوب با بازی ارتباط برقرار کردند و بدون کمک آموزشگر اکثر روابط موجود را مشخص می‌کردند و تنها بخشی از روابط باقی می‌ماند که به کمک آموزشگر آن‌ها نیز مشخص می‌شد.
- در هنگام بررسی اثر حذف گونه‌ها بر اکوسیستم، در ابتدا نوجوانان از حذف گونه‌های مزاحم یا آفت خوشحال می‌شدند، اما پس از بررسی اثر حذف آن‌ها به نقش گونه در اکوسیستم پی برده و می‌گفتند از این به بعد از آن حفاظت خواهند کرد.



## ۲-۴-۶. ایستگاه اکتشاف

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- با وارد شدن به دنیای میکرو، دید جدید و عمیق‌تری نسبت به دنیای اطراف خود بیابند.
- بخشی از تنوع موجود در میان گیاهان منطقه (در سطح میکرو) را مشاهده کرده باشند.
- بخشی از تنوع موجود در میان بی‌مهرگان منطقه (در سطح میکرو) را مشاهده کرده باشند.

### ✓ شرح مختصر طرح درس:

در این ایستگاه نوجوانان نمونه‌های گیاهی و جانوری منطقه که با اطلاع‌رسانی قبلی، توسط خودشان جمع‌آوری شده بود را در زیر میکروسکوپ استریو (لوپ) مشاهده نمودند. در حین این مشاهدات با راهبری آموزشگر دانش‌آموزان تنوع موجود در میان این نمونه‌های گیاهی و جانوری را در سطح میکرو دیده، سپس مشاهدات (کشف‌های) خود را بر روی کاغذ A0 بزرگ نصب شده، نوشته و یا کشیدند.



## ✓ آنچه گذشت:

- تعداد زیادی از دانش آموزان به مشاهده موجودات زنده و در حال حرکت زیر میکروسکوپ استریو (لوپ) علاقه نشان می دادند.
- یکی از پیشنهاداتی که مکرر در گروه‌های مختلف از سوی دانش‌آموزان تکرار می‌شد، مشاهده پوست دست و خطوط روی انگشتان بود.
- با وجود اینکه آموزشگر، دانش آموزان را برای کار با میکروسکوپ استریو (لوپ) آزاد می‌دانست و این مسئله را در ابتدای کلاس اعلام می‌کرد اما هیچ یک از آن‌ها چنین تقاضایی نمی‌کردند و در صورت جابجا شدن نمونه و به هم خوردن تنظیم دستگاه بلافاصله عقب می‌ایستادند و از آموزشگر کمک می‌خواستند. این نکته بسیار جالب بود.
- بین دانش آموزان راهنمایی، گروه دختران نسبت به گروه پسران، علاقه و اشتیاق کمتری به شرکت در بحث‌ها و پاسخگویی به سوالات نشان می‌دادند. حال آنکه در اجرای مربوط به دانش‌آموزان دبستانی، تفاوتی در مشارکت دختران و پسران احساس نمی‌شد و در مواردی رقابت بین آن‌ها به پیشبرد اهداف آموزشی غرفه کمک می‌کرد.
- بین دانش آموزان راهنمایی، بعضی در ابتدا از کشیدن تصاویر بر روی کاغذ و به نمایش در آمدن آن ابا داشتند و به بهانه اینکه "نقاشی ام خوب نیست" کار را به یک نفر دیگر واگذار می‌کردند. اما جالب این جاست که بر نقاشی دیگران نظارت داشتند و با جدیت آن را نقد می‌کردند. در چند مورد انتقادها نشان می‌داد که اگرچه این دانش آموزان نقاشی نمی‌کشند اما توجه و دقت بالایی در مشاهده دارند و لزوماً مهارت آن‌ها در نقاشی ارتباطی با دقت در مشاهده ندارد.
- یکی از دانش آموزان در مشاهده بال حشرات و مقایسه بال سنجاقک و پروانه، برای توصیف رگه های روی بال آن دو، از واژه "پولک" استفاده کرد که دقیقاً همان اصطلاح علمی آن است.



## ۲-۴-۷. محیطزیست ما در ۲۰ ثانیه!

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش‌آموزان در پایان...):

- یک فعالیت گروهی را تمرین کرده باشد.
- با تعریف محیطزیست آشنا شده باشند.
- تفاوت محیطزیست انسان‌ساخت و طبیعی را آموخته باشند و بتوانند برای آن مثال‌های ملموس بگویند.
- دقتشان نسبت به اجزای محیطزیست خود و تنوع موجود در آن بیشتر شده باشد.

### ✓ شرح مختصر طرح درس:

در این فعالیت، در ابتدا معنای کلمه محیطزیست و ابعاد آن با دانش‌آموزان مرور شد. سپس تخته کلاس به عنوان محل اجرای فعالیت به دانش‌آموزان معرفی و یک گچ در اختیار آنان قرار گرفت. هر دانش‌آموز ۲۰ ثانیه فرصت داشت بر روی این تخته جزئی از اجزای محیطزیستش را بکشد و به سر جای خود برگردد تا نفر بعد کار را ادامه دهد. در انتها تصویری از محیطزیست منطقه محل زیست دانش‌آموزان ترسیم شد. این روند برای هر گروه ۲-۳ بار تکرار می‌شد و در حین اجرا با دانش‌آموزان بحث و تبادل نظر می‌شد تا دید مناسب و کاملی نسبت به اجزایی که محیطزیستشان را می‌سازد بیابند.

### ✓ آنچه گذشت:

- برخی از نوجوانان آشنایی قابل قبولی با محیط اطرافشان داشتند و محیط طبیعی و انسانی پیرامون خود را به خوبی ترسیم کردند.
- برخی از نوجوانان برخی مشکلات زیست‌محیطی منطقه‌شان نظیر قطع درختان، شکار بی‌رویه، ریختن زباله در رودخانه و معابر را نیز در هنگام کشیدن تصاویر ذهنیشان از محیطزیست لحاظ کردند.
- دانش‌آموزان در هنگام به تصویر کشیدن اجزای محیطزیست خود بیشتر گیاهان را می‌کشیدند و تقریباً در هیچ گروهی کشیدن حیوانات در اولویتشان نبود.





## ۲-۴-۸. ایستگاه نمایش

### ✓ اهداف آموزشی (انتظار می‌رود دانش آموزان در پایان...):

- یک فعالیت و تصمیم‌گیری گروهی را تمرین کرده باشند.
- مشکلات زیست محیطی روستای خود را بشناسند.
- حداقل یکی از مشکلات زیست محیطی روستای خود را ریشه‌یابی کرده باشند.
- یک یا چند راه حل پیشنهادی برای یکی از مشکلات زیست محیطی روستای خود در نظر داشته باشند.

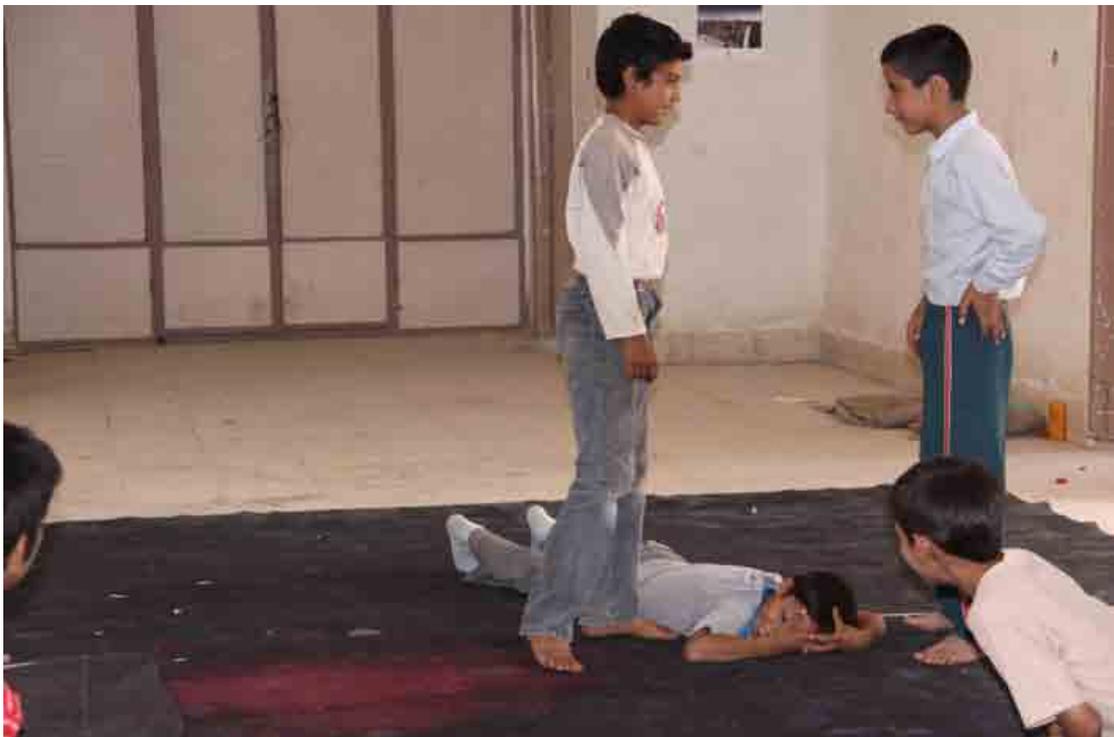
### ✓ شرح مختصر طرح درس:

ابتدا دانش‌آموزان با کمک آموزشگر مشکلات زیست‌محیطی روستای خود را فهرست نمودند. سپس هر گروه یک مشکل را انتخاب کرده و ۱۰ دقیقه زمان داشت تا یک نمایش کوتاه با آن موضوع طراحی و بعد از آن برای گروه دیگر اجرا نماید. در این نمایش نوجوانان باید به دو سوال در رابطه با مشکل زیست محیطی انتخابی خود پاسخ می‌دادند: ۱. ریشه‌ها و دلایل ایجاد این مشکل چیست؟ ۲. چه راه حلی برای برطرف کردن این مشکل وجود دارد؟ در انتها آموزشگر به کمک دانش‌آموزان مطالب گفته شده را جمع‌بندی و نتیجه‌گیری کردند.

### ✓ آنچه گذشت:

- نوجوانان در ابتدا از اجرای نمایش ترس داشتند، بخصوص دخترها، اما به زودی مشکلشان حل شد و نمایش‌های خوبی اجرا کردند.
- گروه‌ها به مشکلات زیست‌محیطی مانند: کم شدن شکار (پازن، کبک و ...)، آلودگی آب رودخانه، کم شدن جاشیر، کمبود آب (خشکسالی)، آلوده شدن کوه‌ها و ... اشاره کردند. یکی از گروه‌ها نیز به کم شدن تعداد گنجشک‌ها نیز در اثر شکار بی‌رویه توسط اهالی سیور به عنوان یکی از مشکلات زیست‌محیطی منطقه خود اشاره کردند. مشکل جالبی بود!
- ریشه‌یابی اغلب مشکلات توسط دانش‌آموزان به نقش انسان می‌رسید و دانش‌آموزان به راحتی این مسئله را پذیرفته بودند.
- اغلب گروه‌ها راه حل پیشنهادی برای رفع مشکلات زیست‌محیطی منطقه‌شان را افزایش نظارت‌های دولتی توسط محیط‌بانان و قرق‌بانان و جریمه می‌دانستند.





## ۲-۵. هدایای جشنواره

در انتهای هر جشنواره به منظور تقدیر و تشویق دانش‌آموزان شرکت‌کننده، هدایایی از سوی انجمن یوزپلنگ ایرانی به آنان اهدا شد. در انتخاب هدایا موارد زیر در نظر گرفته شده بود:

- برای دانش‌آموزان جذاب باشد.
- باتوجه به شرایط و امکانات روستا کاربردی باشد.
- مرتبط با اهداف آموزشی جشنواره باشد.
- مرور کننده و تکمیل کننده موارد آموزشی ارائه شده در جشنواره باشد.

## ۲-۵-۱. هدایای دانش‌آموزان مقطع دبستان

هدایای در نظر گرفته شده برای این گروه از دانش‌آموزان، شامل: ۱. فیلم ”دنیای خرس‌ها“ و ۲. کتابچه آموزشی ”من و طبیعت“ بود.



دانش‌آموزان با توجه به اینکه این فیلم را در ابتدای جشنواره دیده بودند بسیار از گرفتن این هدیه خوشحال شدند و طبق پیشنهاد خودشان یا یادآوری آموزشگران قصد داشتند فیلم را برای خانواده نیز نمایش دهند. (پیوست شماره ۱)

کتابچه آموزشی ”من و طبیعت“ که توسط تیم آموزشی انجمن یوزپلنگ ایرانی تدوین و تالیف شده است، شامل فعالیت‌های مختلفی برای آشنایی دانش‌آموزان با تنوع زیستی است. این فعالیت‌ها به گونه‌ای طراحی شده‌اند که دانش‌آموزان همراه با انجام یک فعالیت سرگرمی جذاب مفاهیم آموزشی مورد نظر را بیاموزند. در انتهای کتابچه نیز نمونه یک ماسک پلنگ قرار دارد تا دانش‌آموزان بتوانند این کاردستی را بسازند و لذت ببرند. (پیوست شماره ۲)



## ۲-۵-۲. هدایای دانش آموزان مقطع راهنمایی

به دانش آموزان مقطع راهنمایی، علاوه بر فیلم ”دنيا خرس ها“، یک کتاب نیز هدیه داده شد. ۹ عنوان کتاب با توجه به معیارهای انتخاب هدایا که پیش از این شرح داده شد، به عنوان هدیه این دانش آموزان در نظر گرفته شده بود که به طور تصادفی یا برحسب اظهار علاقه دانش آموزان بین آن‌ها توزیع شد. (پیوست شماره ۳)

عناوین کتاب‌های انتخابی به شرح زیر است:

۱. رازهای شگفتی‌های طبیعت: دفاع جانوران
۲. رازهای شگفتی‌های طبیعت: حواس جانوران
۳. چراهای شگفت‌انگیز جانوران
۴. چراهای شگفت‌انگیز خزندگان
۵. چراهای شگفت‌انگیز انقراض
۶. چراهای شگفت‌انگیز نوزاد جانوران
۷. چراهای شگفت‌انگیز گیاهان
۸. دانش موجودات زنده: پستانداران
۹. دانش موجودات زنده: زیستگاه گیاهان و جانوران



## ۲-۵-۳. هدایای دبستان سیور

به نظر می‌آید کتابخانه دبستان سیور تنها کتابخانه و مرکز فرهنگی قابل استفاده برای کودکان و نوجوانان این روستا است. به همین دلیل بخشی از هدایای اهدا شده به دانش‌آموزان در طی جشنواره، در اختیار کتابخانه این مدرسه قرار گرفت تا در طی سال تحصیلی نیز دانش‌آموزان، به ویژه دانش‌آموزانی که در زمان اجرای جشنواره حاضر نبودند، بتوانند از آن‌ها استفاده نمایند. موارد اهدایی به دبستان سیور شامل موارد زیر بود:

ردیف	عنوان	تعداد	ردیف	عنوان	تعداد
۱	کتاب رازهای شگفتی‌های طبیعت: دفاع جانوران	۱	۶	کتاب چراهای شگفت‌انگیز نوزاد جانوران	۱
۲	کتاب رازهای شگفتی‌های طبیعت: حواس جانوران	۱	۷	کتاب چراهای شگفت‌انگیز گیاهان	۱
۳	کتاب چراهای شگفت‌انگیز جانوران	۱	۸	کتاب دانش موجودات زنده: پستانداران	۱
۴	کتاب چراهای شگفت‌انگیز خزندگان	۱	۹	کتاب دانش موجودات زنده: زیستگاه گیاهان و جانوران	۱
۵	کتاب چراهای شگفت‌انگیز انقراض	۱	۱۰	فیلم "دنیای خرس‌ها"	۲



## ۲-۶. نمایشگاه نقاشی

طی مذاکرات هماهنگی جشنواره با مدیر دبستان سیور، جناب آقای حشمت ریسان، مشخص شد تعدادی از دانش‌آموزان دبستان، در سال گذشته، به مناسبت روز تنوع‌زیستی، نقاشی‌هایی با موضوع تنوع‌زیستی منطقه خود و حفاظت از آن کشیده‌اند. این نقاشی‌ها در موعد مقرر به دفتر پروژه تحویل داده نشده بود و دانش‌آموزان هدایای خود را دریافت نکرده بودند. برای تشویق دانش‌آموزان و همچنین تناسب موضوع نقاشی‌ها با اهداف جشنواره، نمایشگاه کوچکی از نقاشی‌ها به عنوان یکی از فعالیت‌های جنبی جشنواره ”من و طبیعت“ برپا شد.





# ۳. بازخوردها





### ۳-۱. شرکت کنندگان کودک و نوجوان

پس از برگزاری جشنواره "من و طبیعت" برای دانش‌آموزان دو مقطع دبستان و راهنمایی، به منظور ارزیابی کیفیت برنامه‌های برگزار شده، از مخاطبان، همکاران برگزاری و بازدیدکنندگان نظرات و بازخوردهایشان گرفته شد. این نظرات و بازخوردها تیم طراح و مجری جشنواره را برای اصلاح و تکمیل برنامه‌های در نظر گرفته شده کمک خواهد کرد.

### ۳-۱-۱. جشنواره کودکان

کودکان مخاطب این جشنواره پس از شرکت در برنامه‌های در نظر گرفته شده، به سوال "امروز چطور بود؟" بر روی کاغذهای A0 نصب شده بر روی دیوار پاسخ دادند. آموزشگران از آن‌ها خواستند از فعالیت‌هایی که خوششان آمده یا فعالیت‌هایی که خوششان نیامده بنویسند. لازم به ذکر است به دلیل آنکه برخی از کودکان در مقطع پیش‌دبستانی و پایین‌تر بودند، آموزشگر نظر آنان را پرسیده و بر روی کاغذها ثبت می‌کرد.



برخی نظرات نوشته شده به شرح زیر است:

- خرس بازی کردیم و دیگر هیچ. (سلمان رئیسین کلاس دوم)
- مسابقه دو خیلی خوش گذشت. (فاطمه رئیسین)
- در مسابقه‌ی دو کلاغ بازی کردیم، خیلی خوش گذشت. (علی رئیسین، کلاس دوم)
- امروز روز بسیار خوبی بود و من از بازی ساخت ماسک و رنگ‌آمیزی بسیار خوشم آمد. (زهرا رئیسین)
- برنامه‌ی خیلی خوبی داشتید. (فرید فرهادی)
- من از کلاغ خوشم اومد. (فاطمه ظریفی)
- بازی پانتومیم. (مهدیه امیریان)
- بازی خرس (علی رئیسین)
- بازی نقاشی و ماسک
- کارت بازی خیلی خوب بود
- بازی مکان‌یابی (شهربانو رئیسین)
- از برگ گل نازکتری / از هر چه گویم بهتری / خوبان فراوان دیده‌ام / اما تو چیز دیگری (زهیر رئیسین)
- خیلی روز خوب و قشنگی بود و چیزهای خیلی زیادی یاد گرفتم. (مریم رئیسین)
- بازی اکتشاف (زهرا رئیسین)
- اکتشاف (کبری رئیسین)
- من خیلی از این جشنواره لذت بردم و خاطره‌ی خوشی از آن در ذهنم نمایان می‌سازم (فاطمه امیری، محمد نبی)
- خیلی خوب بود به من خیلی خوش گذشت. من بازی مکان‌یابی را خیلی دوست داشتم و بازی کارت تصویری (زینب رئیسین)
- بازی ساخت ماسک و رنگ‌آمیزی (محمد رضا رئیسین)
- امروز به من خیلی خوش گذشت (زهرا رئیسین)
- بازی قورباغه، بازی کلاغ (رضا رئیسین)
- بازی اکتشاف (زهرا رئیسین)
- امروز خیلی روز خوبی بود، بازی کارت (فاطمه امیریان)
- بازی کارت تصویری (فاطمه رئیسین)
- بازی خرس (محمد جواد رئیسین)
- سی‌دی خرس و بازی آواز بلند خیلی خوش گذشت و مسابقه‌ی دو خیلی خوش گذشت (سکینه امیری)
- خیلی روز خوب و قشنگی بود و چیزهای خیلی زیادی یاد گرفتم (مریم رئیسین)
- بازی پانتومیم (مهدی)
- مسابقه با کلاس و روز با نشاطی بود (فاطمه)
- بازی دوست دارم، نقاشی، پانتومیم (فاطمه رئیسین، کریم)
- بازی خرس (عباس رئیسین)
- امروز به من خیلی خوش گذشت و بازی کارت بازی (راحله رئیسین)
- بازی خرگوش (مهدی رئیسین)



- بازی خرس ( محمد یزدان شناس)
- خیلی این کلاس خوب است، نقاشی، (فاطمه امیری)
- من امروز بازی کردم و نقاشی هم کشیدم ( طاهر رئیسین)
- من در بازی‌ها چیزهای زیادی یاد گرفتم و اگر سال دیگر هم بیاید من در بازی‌ها شرکت می‌کنم (فاطمه رئیسین)
- از نقاشی بیشتر خوشم اومد، از پانتومیم خوشم نیومد ( فاطمه رئیسین، آمادگی)
- نقاشی ( حسن رئیسین)
- به من خیلی خوش گذشت. من این بازی را دوست دارم (مکان‌یابی). من از شما خیلی تشکر می‌کنم (فاطمه رئیسین)
- همه خیلی خوب بود. من از شما تشکر می‌کنم و شما را دوست دارم. خداحافظ ( مریم امیریان)
- امروز به من خیلی خوش گذشت. امروز بازی کارت بازی کردیم (نرگس رئیسین)
- امروز به من خیلی خوش گذشت در بازی کارت بازی و در بازی نقاشی ( فهیمه رئیسین)
- عالی است، توپ است ( احسان امیری)



### ۳-۱-۲. جشنواره نوجوانان

نوجوانان مخاطب این جشنواره نیز مانند کودکان، به سوال "امروز چطور بود؟" بر روی کاغذهای نصب شده بر روی دیوار پاسخ دادند و نوشتند از کدام فعالیت‌ها خوششان آمده و از کدام فعالیت‌ها نه.

برخی از نظرات این نوجوانان به شرح زیر است:

- خیلی خوب بود (طاهر رئیسیان)
- امروز خیلی عالی بود، ایستگاه سهم بیسکویت حسابی بیسکویت خوردیم (از طرف محمد)
- بازی گراز و پلنگ (فاطمه رئیسیان)
- من از بازی گراز و پلنگ خیلی لذت بردم (فاطمه رئیسیان)
- از بازی گراز و پلنگ خوشم اومد (محمد رضا رئیسیان)
- امیدوارم که همیشه خوش باشید و زیر سایه امام زمان قرار گرفته باشید و از شما خیلی متشکرم (زهرا رئیسیان)
- به نام خالق هستی، امیدوارم که موفق و مؤید باشید. خیلی از شما متشکرم
- خیلی خوش گذشت، امیدوارم همیشه از این جشنواره‌ها داشته باشیم. (فهیمه رئیسیان)
- از شما تشکر می‌کنم که امروز آمدید و ما را خوشحال کردید (معصومه سبحانی)



- من یک بازی را دوست داشتم او بازی گراز و پلنگ بوده است. خداحافظ (فاطمه رئیسیان)
- امروز خیلی خوب بود ما محیط زندگی خود را بهتر شناختیم.
- بازی اکوسیستم و کارت بازی خیلی بازی خوبی بود (عباس رئیسیان)
- بازی اکوسیستم و کارت بازی خوب بید (رضا رئیسیان)
- جشنواره خوبی بود، فقط آفتابش زیاد بود، متشکرم
- من امروز از بازی گراز و پلنگ خوشم اومد (فاطمه امیری)
- امروز به ما خیلی خوش گذشت. به امید دیدار. (دوستدار شما زینب)
- امروز خیلی خوب بود و به من خیلی خوش گذشت و امیدوارم باز هم شما را ببینم. (دوستدار شما فائزه رئیسیان)
- من در بازی گراز و پلنگ و همه را دوست داشتم و از همه شما متشکرم. (مریم امیریان)
- من خیلی بهم خوش گذشت، دوستت دارم (من محبوبه هستم)
- امیدوارم که موفق باشید از برنامه خوب شما متشکرم (امیری)
- از بازی گراز و پلنگ خوشم اومد (سکینه امیری، زینب رئیسیان)
- امروز خوب بود، ما بیسکویت خوردیم، ما بستنی خوردیم (محمد رئیسیان)
- امروز خیلی به ما خوش گذشت، و در بازی گراز و پلنگ و خیلی ممنون هستیم که این کلاسها را برای ما گذاشتین (فاطمه رئیسیان)



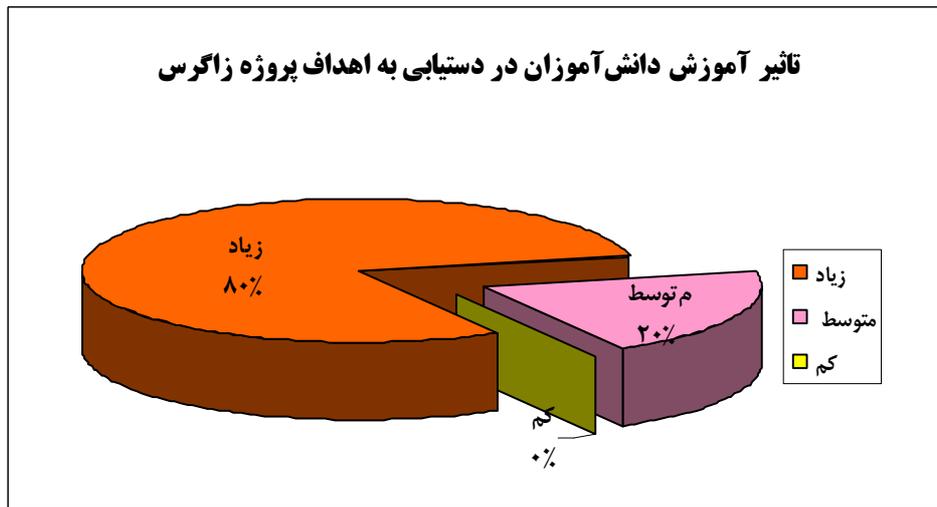
### ۳-۲. بازدیدکنندگان

کارگروه تخصصی ”پروژه حفاظت از تنوع زیستی در سیمای حفاظتی زاگرس مرکزی“ به همراه جمعی از اهالی روستای سیور، در تاریخ ۸۸/۵/۲۳ از جشنواره نوجوانان در محل مدرسه دبستان روستا بازدید کردند. به منظور گردآوری نظر بازدیدکنندگان فرمی طراحی و در اختیار آنان قرار گرفت. (پیوست شماره ۴)



نتیجه نظرسنجی انجام شده به تفکیک سوالات در ادامه شرح داده می‌شود:

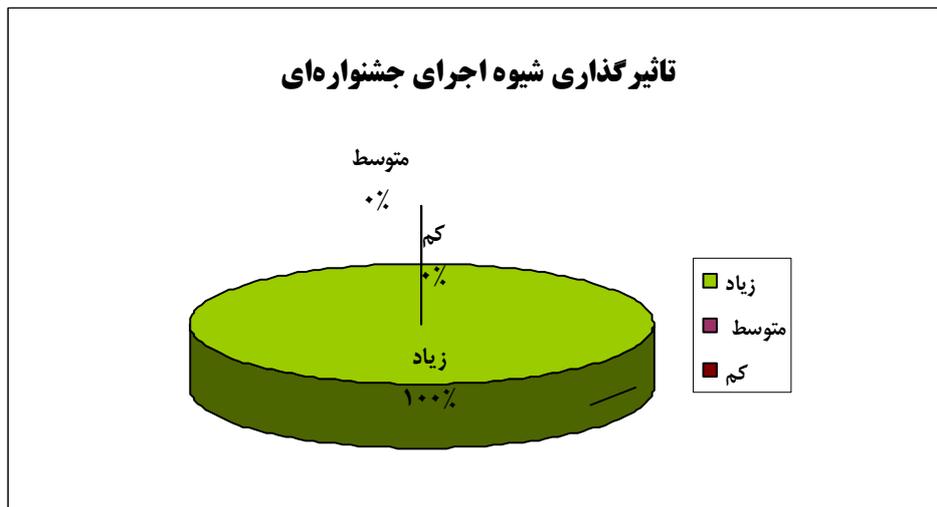
در پاسخ سوال اول از میان ۱۵ فرم تحویل گرفته شده ۸۰ درصد پاسخ‌دهندگان معتقد بوده‌اند تاثیر آموزش دانش‌آموزان برای دستیابی به اهداف پروژه ”حفاظت از تنوع زیستی در سیمای حفاظتی زاگرس مرکزی“، زیاد است و ۲۰ درصد باقیمانده این تاثیر را متوسط دانسته‌اند و هیچ‌کدام به کم بودن این تاثیر اشاره نکرده‌اند.



در ادامه پاسخ به سوال ۱، پاسخ‌دهندگان مهم‌ترین فرصت‌ها و محدودیت‌های آموزش به دانش‌آموزان برای دستیابی به اهداف پروژه را ذکر کردند. برخی از نظرات ذکر شده به شرح زیر است:

محدودیت	فرصت
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ حفاظت از آب و خاک و تنوع زیستی می‌تواند موثر باشد</li> <li>▪ نبود منابع اطلاع‌رسانی مناسب برای بازدید از نمایشگاه</li> <li>▪ برای دبیرستان و ادامه تحصیل و کار از روستا مهاجرت می‌کنند و دیگر در روستا نیستند. دلیل آن آمار دانش‌آموزان روستا در سال ۶۸-۶۷، ۶۷۱ نفر بوده و سال ۸۶، ۲۱ نفر</li> <li>▪ زمان مناسبی نمی‌باشد، فصل کار است</li> <li>▪ عدم استقلال، عدم توجه جدی به آن‌ها</li> <li>▪ فصل خوبی نیست، با یک سری محدودیت مواجه است</li> <li>▪ این گونه برنامه‌ها ادامه داشته باشد و حتی در فصول بیکاری مردم، در زمستان، برای بزرگسالان برگزار شود</li> <li>▪ آموزش درباره مباحث گیاهی محدودیت است</li> <li>▪ اجازه و یا تشویق پدر و مادرها</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ آشنایی بچه‌ها و ایجاد فرصت برای آن‌ها برای شناخت محیط</li> <li>▪ تا در روستا هستند موفق است</li> <li>▪ آموزش پذیری، تاثیرگذاری، انرژی زیاد و نگرش مثبت</li> <li>▪ کار زیر بنایی است</li> <li>▪ آموزش تنوع زیستی مهمترین فرصت است</li> <li>▪ بها دادن دانش‌آموزان</li> <li>▪ جلب نظر دانش‌آموزان</li> <li>▪ وقتی را که حاضرند برای جشنواره صرف کنند</li> <li>▪ برای شناخت کامل بهترین فرصت است که با منطقه و زیستگاه خود آشنا شوند</li> </ul>

**سوال دوم** فرم نظرسنجی به ارتباط با موثر بودن شیوه اجرای جشنواره‌ای مانند اجرای "جشنواره من و طبیعت" در انتقال مفاهیم مورد نظر پرداخته بود. ۱۰۰ درصد پاسخ‌دهندگان این تاثیر را زیاد دانسته‌اند و هیچ کدام به متوسط و یا ضعیف بودن تاثیر این شیوه اجرا اشاره نکرده بودند.

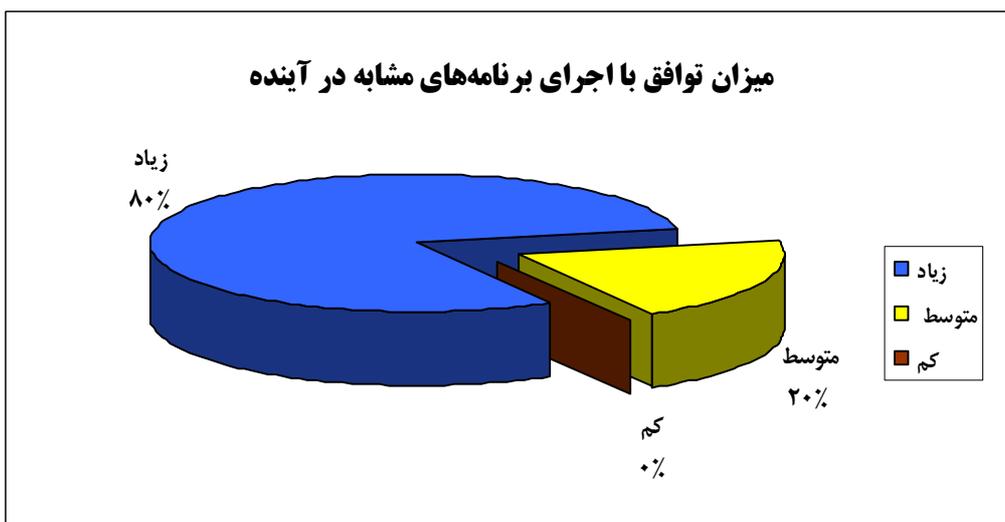


پاسخ‌دهندگان همچنین موارد زیر را به عنوان مهمترین قوت‌ها و ضعف‌های این روش دانسته‌اند:

ضعف	قوت
<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ در سطح شهرستان باید به صورت کلی اجرا شود.</li> <li>▪ چون کار جدید است کاملا نمی تواند اهداف غایی را توجیه نماید.</li> <li>▪ برنامه های تشویقی در حد مطلوب نیست.</li> <li>▪ برای تفهیم مردم که اکثرا بی سواد یا کم سواد هستند با زبان ساده صحبت شود.</li> <li>▪ کوتاهی برگزاری جشنواره</li> <li>▪ اینگونه کارها به مناسبت‌های مختلف اجرا شود.</li> <li>▪ یک بار در سال کافی نیست.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ علی رغم وقت کاری دانش آموزان و روستائیان از یک پویایی خاصی برخوردارند.</li> <li>▪ آموزش اصول به‌وسیله بازی با حضور بزرگسالان</li> <li>▪ حضور بازدیدکنندگان از نظر ایجاد تشویق برای دانش آموزان یک نوع محرک بود.</li> <li>▪ دانش آموزان آینده ساز هستند و آموزش آنان مفید است.</li> <li>▪ دانش آموزان مشتاق یادگیری هستند.</li> <li>▪ محل مناسب</li> </ul>



در سومین و آخرین سوال، پاسخ‌دهندگان نظر خود را در خصوص اینکه تا چه حد با اجرای برنامه‌های مشابه با جشنواره ”من و طبیعت“ در ادامه روند پروژه ”حفاظت از تنوع‌زیستی در سیمای حفاظتی زاگرس مرکزی“ موافق هستند، اعلام نمودند. بر اساس فرم‌های جمع‌آوری شده ۸۰ درصد پاسخ‌دهندگان گزینه زیاد و ۲۰ درصد باقیمانده گزینه متوسط را انتخاب کرده‌اند و هیچ کدام گزینه کم را علامت زده‌اند.



پاسخ‌دهندگان در ادامه این سوال دلایل خود را این چنین ذکر کرده‌اند:

- با آموزش های مستمر می توان به اهداف رسید.
- آموزش و عمل ماندگار است.
- بالا بردن سطح فرهنگ عمومی دانش آموزان و جامعه از طریق چنین برنامه‌هایی.
- چون این کار آموزش واقعی و بنیادی است.
- آموزش دانش آموزان که آینده سازان هستند مفید است. چون آن ها عوامل انتقال این آگاهی ها به پدران و مادران هستند.
- با برنامه های آموزش مداوم می توان به این اهداف رسید.
- مبانی کار موثر است، اما پرداختن به امور حیاتی و مهم روستاییان در فرصت کوتاه پروژه ضروری تر می باشد.
- کار کردن با دانش آموزان و همراهی آنان و ایجاد تشویق و انگیزه‌ها بسیار می تواند در پایداری پروژه تاثیرگذار باشد.
- برای شناخت بهتر و بهره‌برداری بیشتر باید تدوام داشته باشد. بهترین‌ها با جایزه دادن مشخص شوند تا تشویقی برای دیگران باشد.
- با افزایش جمعیت، ضرورت تنویر افکار عمومی بیش از پیش احساس می شود. لذا این جشنواره می تواند گام مهمی در راستای تحقق اهداف پروژه باشد.
- باید مفاهیم زیستی و چرخه زیست برای ساکنین تبیین شود تا طبیعت روستا خودش تنظیم شود و به کلیماکس خود برسد، تا تخریب کاهش یابد. استفاده از منابع، اشتغال، تغییر معیشت و تشکیل گروه‌های مردمی حفاظت از تنوع‌زیستی برای ادامه کار موثر است.

یکی از پاسخ‌دهندگان نیز پیشنهاد خود را در انتها به این شکل مطرح ساخته بود:

"در جهت اجرای چنین پروژه هایی قطعاً مشارکت مردم خصوصاً در پایداری پروژه بسیار موثر است و در همین راستا دانش آموزان می توانند نقش اساسی و زیربنایی را داشته باشند. توجه یا ایجاد انگیزه و تشویق آن ها در زمینه های مختلف و ابعاد زیست محیطی، آشنایی با طبیعتی که آنان زندگی می کنند البته بوسیله روش ها و متدهای مختلف بسیار تاثیر گذار است."

